

Guide til bæredygtig scenografi

Hvordan begrænses klimaaftrykket
i alle dele af produktionsprocessen?

Denne guide henvender sig til scenografer, kostumedesignere, sminkører, medarbejdere på scenografiske værksteder, medarbejdere på teatrenes værksteder, byggere samt teaterchefer og producenter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	Side 2
Stil dig selv disse spørgsmål.....	Side 4
Designprincipper.....	Side 4
Bæredygtighed fra start til slut.....	Side 5
Samarbejde med leverandører.....	Side 5
Konstruktion af scenografi.....	Side 6
Arbejdet med tekstil og kostumer.....	Side 7
Materialer der skal undgås.....	Side 8
Beslutninger taget i sidste øjeblik.....	Side 8
Materialevalg.....	Side 9

Bæredygtig Scenekunst NU

Indledning

De største klima- og miljøbelastninger, der er forbundet med scenografi, stammer fra de anvendte materialer. Hvordan fremskaffes og fremstilles de i byggeprocessen? Hvordan bortskaffes materialerne efter produktionen? Op til 80% af et produkts miljøpåvirkninger afgøres af de beslutninger, der træffes under designfasen af scenografien, så det er vigtigt at overveje bæredygtighed helt fra starten af din designproces.

Ved at vælge bæredygtige materialer, konstruktion og bortskaffelsesmetoder kan du få en enorm indflydelse på en produktions samlede klima- og miljøbelastning. Når du har indarbejdet bæredygtighed både i dine leverandørforhold såvel som din egen tilgang til design og konstruktion, bliver denne opgave meget lettere.

Hvis du f.eks. outsourcer konstruktionen af scenografien, kan nøglen til større bæredygtighed ligge i, at du skaber en viden og forståelse om bæredygtighed hos scenebyggerne, eller i at du vælger et værksted, der allerede har en klima- og miljøpolitik. Du kan ligeledes arbejde med leverandører, der har bæredygtigt træ på lager og/eller udbyder genbrugte metalprodukter. Det kan spare dig for udledning af Co2 og i nogle tilfælde også omkostninger.

Scenografiens største klima- og miljøpåvirkninger stammer fra de mest brugte materialer: træ og metal (stål og aluminium). Valget af hvorfra disse materialer skal hentes, og hvordan de skal bortskaffes efter brug, kan gøre en enorm forskel for din produktions Co2-aftryk.

Stil dig selv disse spørgsmål:

- Hvordan påvirker min beslutning produktionens klimaaftryk?
- Hvordan kan jeg reducere mængden af ressourcer (energi, materialer og transport), jeg bruger?
- Hvordan kan jeg øge mulighederne for at reducere brug af materialer, genanvende og genbruge eksisterende materiale? Dette inkluderer at finde materialer secondhand, eller arbejde med samarbejdspartnere, der har materialer på lager, som du kan bruge.
- Hvor kan jeg anskaffe mig bæredygtige materialer, hvis jeg skal købe nyt?
- Hvilke bæredygtige alternativer findes i stedet for de ubæredygtige materialer som jeg vil bruge?
- Hvor langt skal materialerne rejse?
- Hvor ender materialerne efter jeg har brugt dem, og hvordan kan jeg minimere affaldsmængden?

Designprincipper

Se på de materialer du allerede har adgang til via f.eks. teatrets lager som uudnyttet potentiale. Tænk kreativt; hvordan kan materialerne bruges på en ny måde?

- Hvordan kan jeg designe scenografien så afmontering og materialeadskillelse gøres enkelt? Jo mere af scenografien, der kan genbruges jo mere bæredygtigt.
- Hvis din forestilling skal på turne, hvordan kan scenografien så designes, så den fylder mindst muligt under transport og vejer mindst? Lavere vægt og mindre køretøj vil sænke Co2-aftrykket ved turne.
- Hvordan kan jeg designe til genbrug og effektiv opbevaring?

Bæredygtighed fra start til slut

Tænk på dine materials livscyklus. Ideelt set vil du gerne vide, hvad der sker med din scenografi, kostumer og rekvisitter da dette har en betydelig indvirkning på den samlede bæredygtighed i din produktion. Lav en affaldshåndteringsplan for at sikre, at så lidt som muligt går til spilde i slutningen af produktionen:

- Kontakt teatret og få mere at vide om de tilgængelige genbrugsfaciliteter på stedet.
- Undersøg hvilke lokale leverandører, der kan genbruge 100% (eller så tæt på dette som muligt) af dit produktionsaffald.
- Undersøg lokale genbrugscentre, skoler, institutioner eller foreninger, du kan donere materiale eller rekvisitter til.
- Sørg for sikker og ansvarlig afskafning af giftige kemikalier (f.eks. Acetone, spiritus osv.).
- Indtænk afmontering af scenografi så de enkelte komponentdele kan genbruges.

Samarbejdet med leverandører:

- Vælg leverandører, som allerede har en klar bæredygtighedspolitik og miljømærkning.
- Opret en indkøbspolitik, der beskriver minimumskrav for bæredygtig produktion samt obligatoriske miljøoplysninger fra dine leverandører. Fokuser f.eks. på kun at bruge lokale virksomheder eller kun at bruge bæredygtige produkter.
- Bed nye leverandører om at vise dig deres miljøpolitik, hvis de har en.
- Indfør miljøkriterier i udbud og kontrakter.
- Tal med dine eksisterende leverandører om, hvilke grønne løsninger eller produkter de kan tilbyde.

Bæredygtig Scenekunst NU

Konstruktion af scenografi

- Hvis du bruger et eksternt værksted, f.eks. et teaters værksted, skal du bede om deres miljøpolitik og dele dine miljømål.
- Konstruer sæt, vægge og displays, der let kan demonteres, genbruges eller genbruges bagefter.
- Minimer brugen af lim og søm (da det gør afmontering vanskeligere).
- Undgå materialer, der er vanskelige at genbruge, f.eks. plast, polystyren og PVC.
- Eksperimenter med bæredygtige materialer.
- Genbrug metaller, eller brug metaller fremstillet af mindst 75% genbrugsindhold.
- Vælg træ frem for metal, hvor det er muligt (medmindre du bruger genbrugsmetaller).
- Brug altid FSC-certificeret træ.
- Undgå lauan eller tropisk træ/krydsfiner, og udforsk alternativer. Hvis du skal bruge det, skal du sørge for, at din leverandør kan give dig en produktionskæde, der beviser, at tømmeret stammer fra bæredygtigt forvaltede skove.
- Undgå træprodukter som MDF, der er behandlet med et højt indhold af giftige kemikalier, såsom formaldehyd.
- Brug ufærdige materialer, eller prøv at bruge naturlige, lavtoksiske alternativer til behandlinger. Brug f.eks. naturlige lakker, råolier som hørfrø, voks fremstillet fra naturlige kilder (oliefri) og PVA-klæbemidler.
- Brug giftfri og vandbaseret maling med lavt indhold af flygtige organiske forbindelser (VOC'er).
- Brug en maleropvaskemaskine, der adskiller spildevandet til malingsaffald og genanvendeligt vaskevand.
- Hold styr på de materialer og mængder, du bruger (især træ og stål), så du kan måle din scenografis klimaaftryk.

Arbejdet med tekstiler og kostumer

Involver kostumeafdelingen/værkstedet så tidligt i processen som muligt for at koordinere den bæredygtige indsats og få tid til bæredygtige indkøb.

Tidlig planlægning kan også reducere bestillinger foretaget i sidste øjeblik og brug af fast fashion.

Instruktører kan hjælpe til ved tidligt at vælge de prøvekostumer eller parykker, der er brug for.

Kostumedesignere, scenografer og kostumeafdelinger har brug for mere tid til indkøb og en fleksibel tilgang til at vælge imellem, hvad der er tilgængeligt. Producenter skal stille tid og budget til rådighed.

Producenter og teatre skal også oplyse om, hvad der er tilgængeligt på lager og om lokale genbrugsbutikker og netværk.

- I forbindelse med din modelaflevering og dine kostumeskitser, sørg for at muliggøre anskaffelse af materialer fra lokale leverandører og at tekstilerne og kostumerne efter endt forestilling lettere kan genbruges eller genanvendes.

- Prioriter alternativer til fremstilling af kostumer fra bunden - benyt teatrets lager af kostumer, kostumeudlejning, genbrugsbutikker, og overskudsstoffer hos stofforetninger osv.

- Når du køber nyt stof, skal du kigge efter certificerede økologiske tekstiler og vælge produkter med mest muligt organisk indhold.

- Køb stoffer, der er egnede til maskinvask for at reducere behovet for renseri.

- Køb stof fremstillet og placeret så tæt på dig som muligt, for at reducere Co2-udledning ved transport.

- Kig efter grønnere alternativer til plast- og metaltilbehør, f.eks. knapper af kokosskal.

Bæredygtig Scenekunst NU

- Undgå at bruge giftige farvestoffer og stofmaling - brug naturlige farvestoffer, hvor det er muligt.
- Brug miljøbevidste leverandører, der er forpligtet til at forbedre bæredygtigheden af deres produktions- og driftsprocesser og arbejdstagernes velfærd i hele deres forsyningskæde. Bed om at se deres miljøpolitik, hvis den ikke er på deres websted, og kig efter certificeringer som GOTS, GRS og OEKOTEX® Standard 1.000.
- Vask tøj, forhæng og andet materiale ved 30°C for at spare energi.
- Brug et vaskemiddel med AISE-logoet til bæredygtig rengøring eller et miljømærke fra EUE.
- Undgå at bruge tørretumblere.
- Ved brug af dry-clean-only stoffer, brug alternativer som håndvask eller damprensning, eller find et renseri, der anvender metoder såsom vådrensning og som undgår kemikaliet perchlorethylen (PERC), som er farligt for både sundhed og miljø.

- Smid ikke unødvendige bøjler i det almindelige affald. Hvis de er ødelagte, skal du se, om de kan genbruges. Hvis de er ubeskadigede, og du ikke længere har brug for dem, kan du donere dem til en lokal genbrugsbutik.

Materialer, der skal undgås

Nogle materialer, der bruges i kostumer, parykker og make-up er særligt skadelige. Disse omfatter glitter, syntetiske farvestoffer og produkter, der indeholder parabener og triclosan. Til fastgørelse skal du bruge syning, knuder, pins og clips i stedet for tape, pastes og lim. Kosmetiske produkter skal være akkrediteret med et EU-miljømærke, Ecocert, COSMOS eller lignende og skal leveres i 100% genanvendelig eller komposterbar emballage.

Beslutninger taget i sidste øjeblik

Last-minute ændringer af kostumer kan nogle gange synes uundgåeligt - men genovervej altid om det virkelig er nødvendigt.

Bæredygtig Scenekunst NU

Last-minute leveringer kan bedst undgås ved tidlig beslutningstagning og ved ikke undgå pludselige indfald henimod slutningen af produktionsprocessen. At samkoordinere ordrerbestilling fra enkelte leverandører vil undgå behovet for unødvendigt mange leverancer. Koordinering med andre produktioner kan reducere leverancerne yderligere. Leveringer er mere bæredygtige, hvis de er lokale, og bruger offentlig transport eller cykelbud.

Materialievalg

Prioriter:

- Materialer, der er lånt, lejet eller leaset.
- Genbrug eller upcycle især metal og træ.
- Ikke-PVC-materialer f.eks. lærred eller velcrobånd til partytelt, kabeltape.
- Nul eller lavt flygtige organiske forbindelser (VOC) klæbemidler og belægninger.
- Vandbaseret og lav VOC-maling.
- Ikke-coatet eller selvbehandlet træ, metaller, papir og karton.
- Naturlige lakker, voks og olier.
- Naturlig eller genbrugsisolering f.eks. stenuld, korkplade, genanvendt cellulose.

Undgå eller begræns:

- Ikke-FSC-certificerede træ- eller træbaserede produkter.
- Tropisk hårdttræ, MDF, krydsfiner og finerede paneler.
- PVC, epoxyharpikspplast, acrylonitbutadienstyren (ABS) plast, polycarbonatplast, polystyren og latex (undtagen latexhandsker).
- Tæpper, vinyl, selvklæbende vinylgrafik. Materialer og belægninger, der indeholder VOC og opløsningsmidler - formaldehyd, perchlorethylen, xylene.
- Gipsplader.
- Materialer, der afgiver partikler eller fibre under forarbejdning og brug.
- Materialer eller stoffer, der kan irritere huden.
- Køb ikke for meget af produkter som maling - regn ud hvor meget du skal bruge.

Bæredygtig Scenekunst NU

Denne guide er udviklet af Bæredygtig Scenekunst NU på baggrund af vores viden og erfaringer med scenografi i scenekunstbranchen.

Desuden har vi fået stillet materiale til rådighed af Julie's Bicycle. Vi skal rette en stor tak til Dawn Wall og Rikke Schrøder for samarbejde og sparring i forbindelse med udarbejdelsen af denne guide.

Vores ønske er at denne guide løbende skal opdateres med vigtige erfaringer og konkret viden fra alle I som arbejder med guiden. Så tøv ikke med at henvende jer til os så vi sammen kan få skabt en så vedkommende og nyttig guide til bæredygtig scenografi som muligt.

I kan skrive til os på info@baeredygtigscenekunst.nu

For mere viden og info besøg os på www.baeredygtigscenekunst.nu